

Cum a fost ultimul sunet în școlile cu predare în limba română din regiunea transnistreană: „În acest an, n-am avut «oaspeți»”

Un articol marca diez.md

De-a lungul anilor, organizarea ultimului sunet în școlile cu predare în limba română din regiunea transnistreană devenea o adevărată provocare pentru conducătorii instituțiilor de învățământ. Careurile solemne erau supravegheate de către așa-numiții „miliționeri” îmbrăcați în civil, care, din spusele directoarei Gimnaziului „Constantin Sucitu” din Corjova, intrau pe teritoriul instituției de învățământ cu pistolul ascuns. Acești „oaspeți din umbră” aveau misiunea să se asigure ca elevii și profesorii să nu intoneze imnul Republicii Moldova și să nu arboreze drapelul țării în incinta instituției de învățământ. Astfel de școli care rămân a fi supravegheate și astăzi de către așa-numitele autorități de la Tiraspol sunt opt la număr, iar istoria a două dintre ele o veți afla în continuare.

Problema celor opt școli cu predare în limba română se trage încă de la începutul anilor '90, când regimul separatist de la Tiraspol a interzis utilizarea alfabetului latin și a cerut școlilor care aparțin „statelor străine” să se înregistreze în Stânga Nistrului. Cele opt instituții au refuzat să se conformeze.

Este vorba despre următoarele instituții de învățământ:

- # Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare și Sfânt” din orașul Grigoriopol, refugiat în satul Doroțcaia, raionul Dubăsari;
- # Liceul Teoretic „Evrika”, orașul Râbnița;
- # Liceul Teoretic „Alexandru cel Bun”, orașul Tighina;
- # Gimnaziul Roghi (satele Corjova și Măhala), raionul Dubăsari;

- # Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, orașul Dubăsari, refugiat în comuna Corjova, raionul Dubăsari;
- # Gimnaziul Corjova, redenumit în Constantin Sucitu;
- # Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, orașul Tiraspol;
- # Gimnaziul-internat pentru copii orfani din Tighina.

În ultimii ani în instituțiile de învățământ menționate mai sus se atestă o creștere a numărului de elevi care își fac studiile în ele. În anul de studii 2022/2023, au fost înregistrați 1 677 de elevi, comparativ cu 1 650 în anul 2021, 1 573 de elevi în anul 2020 sau 1 547 de elevi în anul 2019.

În luna septembrie 2022, autoritățile de la Chișinău au anunțat că își exprimă interesul de a deschide/reorganiza și alte instituții de învățământ în regiunea transnistreană pentru a „diversifica oferta educațională” pe malul stâng al Nistrului și în municipiul Tighina.

„În acest an, n-am avut «oaspeți»”

Am discutat cu Svetlana Krașeninicova, directoarea Gimnaziului Constantin Sucitu din Corjova, și dânsa ne-a spus că în acest an la ultimul sunet n-au fost vizitați de „oaspeții” din partea așa-numitor autorități din regiunea transnistreană.

Gimnaziul Constantin Sucitu din Corjova, septembrie 2019

„Ultimul sunet l-am petrecut ca niciodată: am intonat imnului Republicii Moldova, copiii au ținut în mâini câte un drapel al țării. Totul a fost calm, lejer și festiv. Nici anul trecut n-am avut «oaspeți». Totuși, atunci n-am îndrăznit să intonăm imnul. Țin minte că în anii precedenți eram preîntâmpinați ca să nu arborăm drapelul țării sau să intonăm imnul. Careurile solemne erau supravegheate de «miliționeri» de-ai lor îmbrăcați în civil. În general, în primii ani intrau pe teritoriu cu pistolul ascuns. Când am intrat în funcția de directoare, țin minte că s-au apropiat de mine și mi-au spus: «Вы знаете, что не должны петь гимн/Știți că nu trebuie să intonați imnul». Ei așa m-au preîntâmpinat neoficial”, ne povestește directoarea Gimnaziului Constantin Sucitu din Corjova.

* Până la începutul anului 2023, instituția de învățământ purta denumirea de Gimnaziul Corjova, dar a fost redenumită în Gimnaziul „Constantin Sucitu” în cinstea fostului director al

gimnaziului, Constantin Sucitu.

Svetlana Krașeninicova ne spune că gimnaziul achită lunar aproximativ câte 1 000 de lei pentru închirierea sediului instituției de învățământ așa-numitei administrații din regiunea transnistreană. „Anterior, pentru închiriere achitam o sumă enormă. Ulterior, s-a efectuat un acord unde era stipulată scăderea acestei sume până la minimum.”

Directoarea gimnaziului ne spune că se confruntă și cu dificultăți în ceea ce privește aprovizionarea cu produse alimentare pentru copii.

„Agenții economici din partea dreaptă a Nistrului nu prea vor să vină încoace să lucreze cu noi, au dificultăți de deplasare și la transportarea produselor. De aceea, noi avem aici un agent economic local care aprovizionează mai multe școli din partea stângă a Nistrului. Acest agent economic care pe noi ne aprovizionează trece pe bac Nistrul în perioada caldă a anului și procură produsele alimentare. Înapoi, la fel, vin pe bac. Totuși, iarna când bacul nu lucrează sunt probleme, fiindcă râul îngheață. Atunci ei nu ne pot aproviziona în mare măsură”, menționează Svetlana Krașeninicova.

* Bac se numește o ambarcațiune cu fundul și capetele plate, cu care se fac scurte traversări de fluvii, râuri, canale sau de lacuri ori care este folosită pentru serviciile auxiliare ale unei nave.

Directoarea Gimnaziului „Constantin Sucitu” ne mai spune că, atunci când au redenumit instituția de învățământ la început de an, au întâmpinat probleme foarte mari.

„În partea dreaptă Nistrului am făcut foarte repede toate documentele necesare, ne-am înregistrat fără probleme. Dar aici [n.r. în regiunea transnistreană] am avut impedimente cu înregistrarea, a trebuit să notificăm și așa-numitele autorități din regiunea transnistreană. Dacă nu ne înregistram în Stânga Nistrului, atunci nu aveam acces la serviciile

comunale: apă, încălzire, lumină. Am avut multe impedimente, dar am reușit datorită suportului acordat de Biroul Politici Reintegrare, fără ei nu reușeam”, specifică Svetlana Krașeninicova.

Dânsa ne mai spune că, odată cu invazia Rusiei în Ucraina pe 24 februarie 2022, așa-numitele autorități din regiunea transnistreană au adoptat un comportament mai rezervat față de activitatea instituției de învățământ.

Svetlana Krașeninicova menționează că, în pofida tuturor dificultăților care sunt, ea nu va părăsi instituția de învățământ. „Acesta este plaiul meu natal, este baștina mea. Unde să plec eu în altă parte? Cine mă așteaptă? Noi, persoanele de pe loc, trebuie să ne facem datoria noastră. Avem elevi, părinți, copii. Ne străduim aici să facem un viitor cu puterile noastre, pentru copii și pentru satul nostru.”

„Vorbiți într-o limbă normală”

Și directoarea Liceului Teoretic „Lucian Blaga” din orașul Tiraspol, Veronica Pozneac, ne spune că au întâmpinat ultimul sunet cu imnul și arborarea drapelului țării. „Nu au fost incidente, nu ne-a vizitat nimeni din așa-numita miliție locală. Am arborat drapelele Republicii Moldova, a liceului și a Uniunii Europene.”

Liceul Teoretic „Lucian Blaga” din orașul Tiraspol

Veronica Pozneac ne confirmă datele statistice ale Biroului Politici de Reintegrare în ceea ce ține de numărul în creștere al elevilor care își fac studiile în școlile cu predare în limba română din regiunea transnistreană. „Peste 200 de elevi sunt în liceul nostru, cifra fiind în creștere în comparație cu anii precedenți. Părinții vor un viitor mai bun pentru copii lor și aleg să-i dea în școli cu predare în limba română. Ulterior, ei pot pleca și la studii peste hotare cu diploma pe care o primesc la noi, chiar și în România sau alte țări.”

La fel ca și Gimnaziul „Constantin Sucitu” din Corjova, Liceul Teoretic „Lucian Blaga” din Tiraspol închiriază încăperea de la așa-numita administrație din Stânga Nistrului. Directoarea liceului menționează că le este foarte greu din motiv că spațiul pe care îl închiriază este unul mic. Mai mult ca atât, liceul nu are nici cantină proprie unde să fie gătită bucatele calde, iar mâncarea le este oferită la pachet copiilor.

„Nici sală de sport nu avem. Am încercat să vorbim cu administrația unei alte instituții de învățământ din regiunea transnistreană, care au teren pentru sport, dar mereu ne refuzau invocând că este ocupat și nu-l pot oferi. Noi încercăm în continuare, dar mereu avem doar refuzuri. Vrem să accesăm un grant ca să construim un teren destinat orelor de educație fizică, dar este foarte costisitor, în jur de 2 milioane de lei. Dacă și vom găsi banii, oricum va trebui să-i avizăm și pe așa-numitele autorități din regiune, trebuie să parcurgem toate procedurile”, menționează Veronica Pozneac.

Directoarea liceului ne spune că se confruntă până în prezent cu solicitări din partea așa-numitelor autorități din Stânga Nistrului pentru a li se oferi liste cu elevii din instituția de învățământ ca aceștia să fie luați la evidență militară.

„Elevii din clasa a IX-a primesc citații ca să fie puși la evidență militară în regiunea transnistreană. Noi deja discutăm cu părinții și le spunem despre această situație, ei deja aleg dacă să le oferim informația sau nu. Dacă părinții nu sunt de acord, atunci noi nu prezentăm niciun fel de listă. În marea majoritate a cazurilor așa și se întâmplă – părinții nu sunt de acord și unica soluție este ca elevii să fie înregistrați la evidență în Căușeni. Dacă ei sunt înregistrați acolo, deja nu mai pot figura pentru serviciul militar din Stânga Nistrului”, spune directoarea liceului.

Am întrebat-o Veronica Pozneac ce este cel mai dificil pentru ea aflându-se în regiunea transnistreană, și dânsa ne-a răspuns. „Este dificil să te afli aici, în țara ta, și să ți se spună: «Говорите на нормальном языке/Vorbiți într-o limbă normală» și să auzi doar limba rusă în jurul tău. Chiar și în magazine, rutiere, trebuie să te conformezi și să vorbești limba rusă. Mulți dintre cei care lucrează pe rutiere sunt vorbitori de limba română, dar sunt și ei nevoiți să treacă la limba rusă. Ne conformăm, nu avem ce face.”

Dacă vă întrebați ce o motivează pe Veronica Pozneac să-și

continue activitatea în regiunea transnistreană, în pofida tuturor provocărilor, răspunsul este copiii și viitorul pe care îl creează pentru ei. „Eu m-am născut aici, aici este casa mea. Suntem supuși foarte mult rusificării, dar rezistăm, trebuie să rezistăm. Dacă nu vom fi noi, atunci vor dispărea toate tradițiile neamului nostru aici, se vor pierde. Suntem acel pilon care continuă să mențină vie autenticitatea noastră. Noi organizăm sărbătorile: Mărțișorul, Paștele, Crăciunul. Vrem ca elevii să cunoască despre ele, să creăm un viitor pentru ei în țara noastră.”

Conform avocatului Promo-LEX, Pavel Cazacu, timp de peste trei decenii, cele opt instituții de învățământ cu predare în limba română din regiunea transnistreană s-au confruntat în permanență cu numeroase presiuni și intimidări din partea administrației de facto a regiunii. Probleme care au fost documentate, inclusiv de către Asociația Promo-LEX, iar ulterior acestea au fost examinate și de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Ca urmare, inclusiv a eforturilor Asociației Promo-LEX, CtEDO a pronunțat trei hotărâri în care a constatat că:

- # presiunile asupra școlilor au făcut parte dintr-o campanie vastă de intimidare;
- # politica lingvistică „rnm” împotriva școlilor a avut scopul de rusificare a limbii și culturii;
- # întreruperea educației elevilor și forțarea acestora să aleagă o școală locală cu predare într-o limbă nerecunoscută, a avut scopul de înrădăcinare a ideologiei separatiste.

Pavel Cazacu precizează că, în ciuda existenței hotărârilor CtEDO și a rezoluțiilor Comitetului de Miniștri (instituția responsabilă de monitorizarea executării hotărârilor CtEDO), se poate observa că aceste școli continuă să se confrunte cu probleme care le afectează activitatea:

- # lipsa unor sedii proprii;

sediile curente nu sunt adaptate procesului educațional;
luarea la evidență, citațiile și riscul de înrolare a tinerilor în așa-numita „armată a rmn”;
provocări privind asigurarea libertății de circulație a persoanelor și bunurilor.

„Suplimentar, unele școli se confruntă și cu alte probleme: careurile solemne sunt supravegheate de miliția locală (în acest an nu au fost observate astfel de incidente); unii elevi sunt nevoiți să parcurgă zilnic zeci de kilometri pentru a ajunge la școală în altă localitate. Pentru a rezolva problemele cu care se confruntă aceste școli este nevoie pe de-o parte ca Federația Rusă să execute cele trei hotărâri CtEDO, atât despăgubirile, cât și măsurile generale. Iar pe de altă parte, este important ca autoritățile Republicii Moldova să-și consolideze și intensifice eforturile de susținere a acestor școli, inclusiv în procesele de negocieri”, susține Pavel Cazacu, avocat Promo-LEX.

Acest articol a fost realizat în cadrul proiectului „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED). Punctele de vedere exprimate în video reflectă opinia și poziția autorilor și nu reflectă neapărat opinia și poziția National Endowment for Democracy (NED).